

# Broedvogelinventarisatie woonwijk De Ziep, Didam in 2007

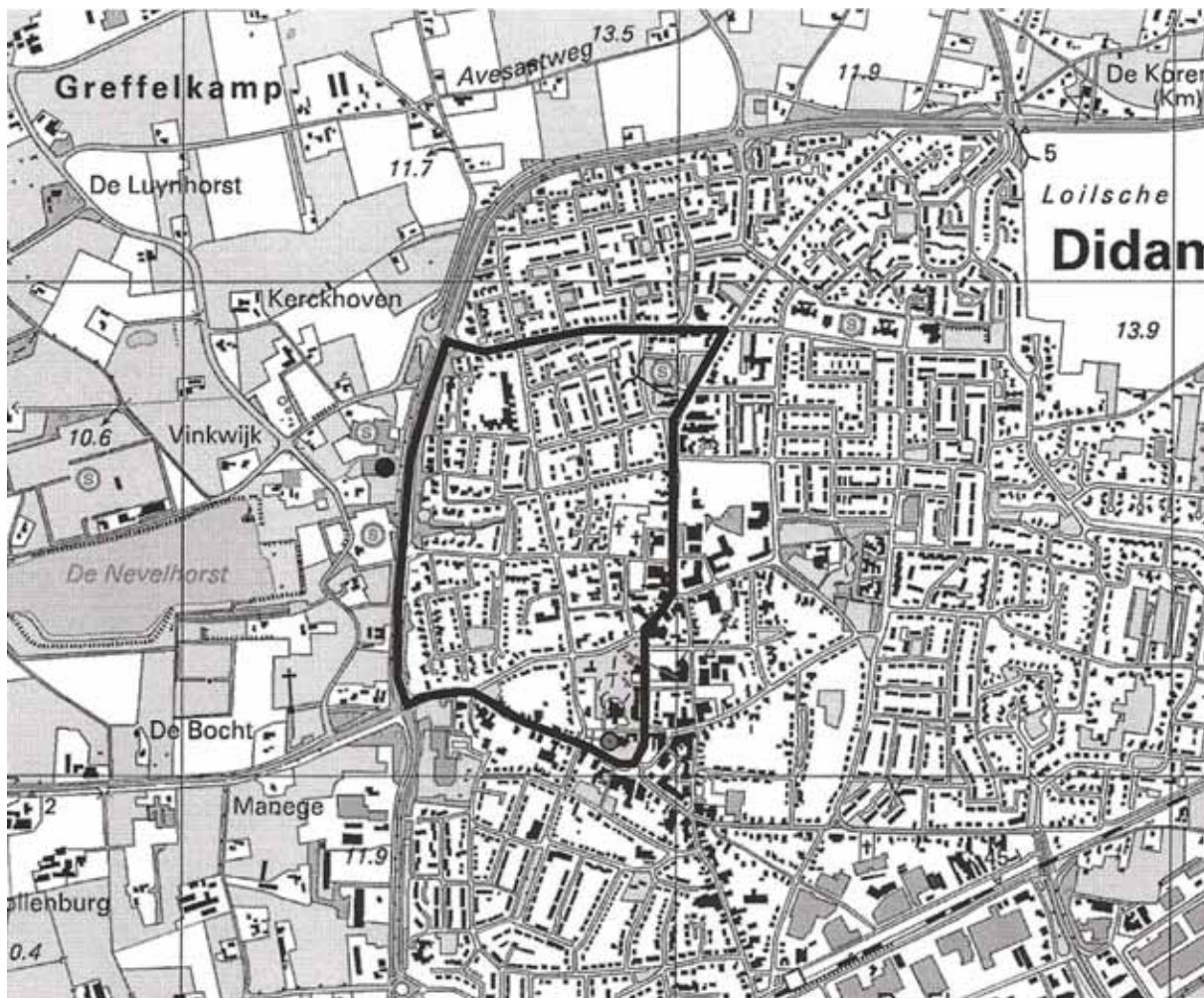
Maarten Hageman

## Inleiding

Sinds 2002 woon ik in de wijk de Ziep. Een wijk uit eind jaren 60 en begin jaren 70. Benieuwd naar de aantallen en de soorten die voorkomen heb ik de wijk in 2007 geïnventariseerd op broedvogels. Eigenlijk was de directe aanleiding een nieuwsbrief van het wijkplatform 'de Ziep' waarin aangegeven werd dat de kauwen in de wijk een enorme overlast veroorzaakten. In de brief werd opgeroepen om de nestgelegenheid voor kauwen dicht te maken in de hoop dat de kolonie zou vertrekken. Dat er in de brief opgeroepen werd was tot daar aan toe, maar om alles wat over de kauw ging in vet en grote letters af te drukken schoot mij in het verkeerde keelgat. Ik heb nooit een kauwenplaag ervaren.

Waren er dan echt zoveel?

In dit artikel de uitwerking van de inventarisatie en een vergelijking met andere gegevens uit het werkgebied.



Figuur 1 Topografische kaart met de begrenzing van de wijk de Ziep.

## Gebiedsbeschrijving

De wijk de Ziep is aangelegd eind jaren 60 begin jaren 70 en omvat ongeveer 40 ha. In die tijd was er van ruimte en grondgebrek nog geen sprake. Brede wegprofielen met relatief veel groen. Meer dan 80 % van de oppervlakte bestaat uit vrijstaande woningen op

relatief grote percelen. De oostkant van de wijk wordt begrensd door de rondweg om Didam richting Wehl en Doetinchem. Vooral aan de oostkant komt een hele groengordel voor van bosplantsoen. Ten zuiden van de wijk komt het stadsparkje voor. Hierin staan vooral beuken, eiken en enkele solitaire kastanjes van formaat. Helaas is voor de openbare veiligheid een paar jaar geleden de gehele struik etage weggehaald. In het westen ligt de oude begraafplaats van ongeveer 0,6 ha. Hierin staan enkele beuken, maar ontbreekt verder groen. Ten noorden van het gebied ligt het overdekte Zwembad de Hoevert. Figuur 1 geeft een topografisch overzicht en de wijkbegrenzing.

In tabel 1 een overzicht met de belangrijkste terreintypes die in de wijk voorkomen. De oppervlaktes zijn geschat met een tekening van de wijk op schaal.

**Tabel 1.** Terreintype en geschatte oppervlak in de wijk de Ziep.

Terreintype	Oppervlakte (ha)	%
Kerkhof	0,6	1,5
Bouwterrein	0,9	2,2
School en terrein	1,3	3,2
Binnenbad inclusief parkeerterrein	0,6	1,5
Park	1,6	4,0
Openbaar groen en gazon	4,0	10,1
Wegen en openbare verhardingen	6,0	14,9
Huurwoningen	3,3	8,2
Vrijstaande woningen twee-onder-een kap	22,0	54,5
Totaal	40,3	100

#### Methode

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de Broedvogel Monitoring Project (BMP) voor Stadsvogels (Van Dijk 2004). Alle broedvogels zijn ingetekend op veldkaarten. Het gebied werd langzaam fietsend doorkruist. Sommige plaatsen zijn lopend onderzocht. Ook zijn een aantal aanvullende waarnemingen meegenomen tijdens avondwandelingen in de wijk. Voor de gierzwaluw is een extra telinspanning geleverd om de nesten van deze soort in kaart te brengen. Deze gegevens zijn wel meegenomen in de uitwerking, maar niet in tabel 2 verwerkt. Bij elkaar is aan de Gierzwaluw in de avonduren ongeveer 9 uur extra gespendeerd in de periode 1 juli tot 1 augustus. In het totaal is er iets meer dan 800 minuten geïnventariseerd. Dat komt neer op ongeveer 20 minuten per ha voor het hele broedseizoen.

**Tabel 2.** Bezoekdata en - tijden

Bezoekdata	Tijden
1 april 2007	6.00-9.00 uur
22 april 2007	5.50-7.30 uur
15 mei 2007	5.00-6.45 uur
28 mei 2007	4.35-6.45 uur
17 juni 2007	4.00-7.00 uur
10 juli 2007	19.00-21.00 uur

#### Resultaten

In het totaal zijn er 32 broedvogels vastgesteld (tabel 3). Stadsduif is wel vastgesteld maar was niet te inventariseren om met een betrouwbaar aantal te komen. Onder de soorten

bevinden zich er maar liefst 6 die op de Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels staan. In tabel 3 zijn deze soorten voorzien van een \*. De top drie wordt gevormd door de huismus, merel en kauw. Samen zijn ze goed voor iets meer dan 50% van alle vastgestelde territoria in de wijk.

**Tabel 3.** Aantallen gevonden territoria in de wijk de Ziep in 2007.

Soort	Aantal (n)	Soort	Aantal (n)
Scholekster	1	Braamsluiper	1
Stadsduif	+	Zwartkop	9
Holenduif	1	Tjiftjaf	19
Houtduif	54	Grauwe Vliegenvanger*	3
Turkse Tortel	68	Staartmees	3
Zomertortel*	1	Pimpelmees	18
Gierzwaluw	12	Koolmees	19
Groene Specht*	1	Boomkruiper	2
Huiszwaluw*	4	Ekster	2
Winterkoning	22	Kauw	95
Heggenmus	29	Zwarte Kraai	1
Roodborst	6	Spreeuw	7
Zwarte Roodstaart	1	Huismus*	144
Merel	129	Vink	36
Zanglijster	21	Groenling	19
Grote Lijster	2	Kneu*	2

### Vergelijking.

Ik was benieuwd of er nou veel of weinig soorten en aantallen broedvogels in de Ziep broedden. In tabel 4 heb ik een aantal recente inventarisaties op een rij gezet die door E. Lam en Jan Schoppers zijn uitgevoerd. Verder zijn de gegevens over dichtheden die in het boek vogels in Hart van Gelderland genoemd zijn opgenomen. Het is een klein beetje appels met peren vergelijken. Niet iedere wijk is in hetzelfde jaar geteld en bovendien dateert een deel van voor 1993. Toch denk ik dat het een aardige indicatie geeft over de vogelrijkdom van de Ziep. Alle gegevens zijn vermeld in dichtheid per 100/ha, zodat ze onderling vergelijkbaar zijn. De soorten die ingekleurd zijn komen in opvallend hoge dichtheden voor. De soorten die omkaderd zijn juist in lage dichtheden. De turkse tortel, houtduif, vink en groenling scoren erg goed t.o.v. de referentie gegevens. Ook heggenmus, winterkoning, tjiftjaf, roodborst en zwartkop komen boven gemiddeld voor in de wijk de Ziep. Dit lijkt mij goed te verklaren door aanwezigheid van veel lage beplanting en struiken in tuinen en het voorkomen van relatief veel openbaar groen. Deze groep broedvogels heeft hier erg veel baat bij. Verder valt op dat de zanglijster erg goed uit de verf komt. Ik denk dat de aanwezigheid van veel gazons in de wijk de soort in de kaart speelt. De kauw, gelukkig broed deze prachtige soort nog massaal in de Ziep. Hopelijk blijft dat ook in de toekomst zo. Opvallend zijn de lage dichtheden van koolmees en pimpelmees. Broedgelegenheid kan het eigenlijk niet aan liggen. Er hangen genoeg nestkastjes in de wijk. De winter van 2007 was ook niet streng en winters daarvoor ook niet. Een echte verklaring kan ik er eigenlijk niet voor geven. Tot slot is de spreeuw het vermelden waard. Helaas voor deze soort in negatieve zin. De spreeuw heeft het moeilijk. Ook landelijk is deze trend al zichtbaar (index BMP van SOVON). Vogels in het Hart van Gelderland meldde nog dichtheden van 153 per 100 ha. In de Ziep kwam ik niet verder dan het schamele aantal van 17,4. Gezien het aantal huismussen kan het eigenlijk niet aan het ontbreken van geschik-

te nestholtes liggen. De toekomst zal uitwijzen hoe het met de spreeuw verder gaat, maar zorgelijk is het wel.

**Tabel 4.** Dichtheid (paar/100 ha) in de Ziep vergeleken met Rheden-Zuid, Camstede in Doesburg en vermeld in Vogels in het Hart van Gelderland.

Soort	De Ziep Di- dam 2007 40,3 ha	Vogels in het Hart van Gel- derland	Rheden-Zuid 2001 26,6 ha	Campstede Doesburg 2004 21,0 ha
Scholekster	2.5	-	-	-
Stadsduif	-	-	3.8	-
Holenduif	2.5	-	-	4.8
Houtduif	133.7	100.0	37.6	28.6
Turkse Tortel	168.7	73.0	101.5	42.9
Zomertortel	2.5	1.0	-	-
Gierzwaluw	29.8	50.0	101.5	-
Groene Specht	2.5	-	-	-
Huiszwaluw	9.9	0.8	67.7	-
Winterkoning	54.6	30.0	7.5	9.5
Heggenmus	71.7	43.0	45.1	52.4
Roodborst	14.9	28.0	3.8	-
Zwarte Roodstaart	2.5	6.2	-	-
Merel	320,1	300.0	180.5	261.9
Zanglijster	52.1	10.0	7.5	23.8
Grote Lijster	4.7	1.4	-	-
Braamsluiper	2.5	0.9	3.8	4.8
Zwartkop	22.3	23.0	3.8	14.3
Tjiftjaf	47.2	51.1	22.6	23.8
Grauwe Vliegenv.	7.4	3.5	-	4.8
Staartmees	7.4	7.1	-	4.8
Pimpelmees	44.7	80.0	52.6	28.6
Koolmees	47.2	130.0	63.9	57.1
Boomkruiper	4.7	-	-	-
Ekster	4.7	7.0	3.8	-
Kauw	235.7	-	139.1	9.5
Zwarte Kraai	2.5	7.9	3.8	-
Spreeuw	17.4	153.0	109.0	23.8
Huismus	357.3	360.0	522.6	276.2
Vink	89.3	50.0	26.3	42.9
Groenling	47.2	9.0	30.1	28.6
Kneu	4.7	-	-	9.5
Aantal territoria	1816	-	1553	1057
Aantal soorten	32	-	25	30

Niet opgenomen in de tabel 4 in Rheden-Zuid vastgesteld lachduif (1 paar), gaai (1) en putter (2) en in Doesburg Campstede wilde eend (1), meerkoet (2), witte kwikstaart (1), bosrietzanger (3), kleine karekiet (3), spotvogel (1), grasmus (1), fitis (1), ringmus (5) en putter (4).

### **Conclusies**

De meest opvallende soort was de groene specht. Deze lachende groene jongen werd op 4 bezoekdata vastgesteld in de buurt van het centropark. De sperwer broedde bijna binnen de wijkgrenzen. Meerdere waarnemingen tijdens het broedseizoen van een jingend adult mannetje. Eind juni hoorde ik de jongen bedelen in een bosje aan de overkant van de rondweg. Een bezoek aan het bosje leverde direct minimaal 2 vliegvlugge jonge sperwers, een nestvondst, diverse plukplaatsen en ruipennen op. Op de topografische kaart is een zwarte stip aangegeven met het territoria. De scholekster broedde op het dak van de school aan de Marsweg. Dit jaar minimaal 1 vliegjong zien zitten op de rand van het dak. In 2002 t/m 2006 was hier ook altijd een paar present.

Opvallende afwezige broedvogel was de putter; wel een zingend mannetje net buiten de datumgrenzen. Waarschijnlijk is het een kwestie van tijd. In 2001 (Hageman ongepubliceerd 2001) telde ik in de aangrenzende vogelwijk geen enkele paar putters. In 2007 zaten hier al minimaal 3 zingende mannetjes.

Dat de kauw het zo goed doet in de wijk heeft te maken met voldoende nestgelegenheid in de vorm van schoorstenen en daarnaast foerageergronden in de directe omgeving.

Wie wil nou niet zo'n gezellige soort in zijn wijk welke daarnaast een levenslange paarband met elkaar vormen. Kort samengevat bezit de wijk de Ziep een rijke vogelpopulatie. Met 32 verschillende soorten een mooie score.

### **Tot slot**

Ik wil Jan Schoppers bedanken voor het aanvullen en verbeteren van een eerder concept van dit artikel. Stadsvogels tellen is leuk, kost weinig tijd en levert soms leuke en verrassende broedvogels op. Het zou leuk zijn als er in ons werkgebied nog een aantal woonwijken op broedvogels geïnventariseerd gaan worden. Gegevens over stadsvogels zijn erg waardevol. Zeker nu de verstedelijking in rap tempo doorgaat in Nederland. Ik ben me alvast aan het voorbereiden op deze toekomst.

### **Literatuur**

Lam, E. 2004. Broedvogelinventarisatie Campstede te Doesburg 2004. Vlerk 22(1): 26-27.

Lensink, R. (vogelwerkgroep Arnhem eo) 1993. Vogels in hart van gelderland. Uitgeverij KNNV/Stichting Uitgeverij Sovon, Utrecht.

Schoppers, J. 2002. Broedvogels van Rheden-Zuid in 2001. Vlerk 19(2): 134-142.

van Dijk, A.J. 2004. Handleiding Broedvogelmonitoring Project (broedvogelinventarisatie in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.